AZ ORSZÁG TÜKRE.

BUDAPESTI KÉPES HETILAP.

IV-dik évfolyam.	14-dik szám.	Pest, 1865. Aprilis 6-án.
Kiadó és felelős szerkesztő: GYÁRFÁS FERENCZ. Tulajdonos: BALÁZS SÁNDOR.	ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 12 forint, félévre 6 forint, évnegyedre 3 forint. Megjelenik e lap minden csütörtökön.	A kéziratok és előfizetési pénzek a kiadó-hivatalhoz küldendők DEUTSCH TESTVÉREK könyomdájába, harminczad-utcza 3-dik szám.

Dr. Margó Tivadar, tanár.

Azon tudósok és tanférfiak sorában, kik müködésükkel nem csak honn hatnak üdvösen, de a hazai névnek a tudományos külföld előtt is becsülést szereznek — Margó tanár az elsők között áll. A pesti magy. kir. egyetemen az állattan és összehasonlító boncztan rendes nyilv. tanára, egyike a legkedveltebb férfiaknak egyetemünkön. A kik csak ismerik, becsülik és szeretik őt — szaktársai, széles és alapos ismereteiért, tanitványai azon felül azon nyájas modorért és készségért, melylyel mindenben oly szivesen ad utasítást a hozzáfordulóknak, s melyet a tanári széken kivül, a közéletben is megtart a vele érintkezők irányában.

Dr. Margó Tivadart, ki Pesten született 1816-ban, az orvos-sebész tudori oklevelen kivül a szépmüvészetek és bölcsészet-tudora czime is disziti. Bár mostani müködési köre a gyógygyakorlat szakmájától elvonja, e téren is kitünőleg képzett, s az 1842—1843 években egyike volt a bécsi cs. közkórház legügyesebb orvosainak.

Dr. Margó Tivadar, tanár.

Hazai tudományosságunkra nézve erélyesen és ritka szakismerettel betöltött jelen hatásköre is eredménydús.

Az állattan, a természet élő lényeinek tanán kivül az összehasonlító boncztan bizonyára a mindig haladó és legérdekesebb tudományok egyike; és kiváló tehetség mellett is, nagy szorgalom kell azon egyenként is nehéz, sokoldalu ismeretek gyüjtésére, melyeket e tan képviseltetése igényel. Margó tanár kitünő phisiologus (élettanász) is s e tant a pesti egyetemen 7 évig, mint tanársegéd, a kolozsvári orvos-sebészi tanintézetnél egyéb tudományok mellett — két évig mint rendes tanár adta elő. A pesti egyetemen kilencz évig tanította a szövettant, s mint helyettes tanár a természettan, vegy- és

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

növénytant. 1862-ben nyerte el valóban megérdemlett kineveztetését a pesti egyetemhez, mint rendes ny. tanár az állattan és összehasonlitó boncztanból, egyuttal a szövettanra nézve rk. tanár maradván. Mióta tanszékét elfoglalta, e szaktudomány egyetemünkön nagy lendületet nyert. A rendezett állattani muzeum ritka példányokat tartalmaz, a dolgozó teremben mindig számos tanitványa foglalkozik gyakorlatilag, s sajnos hogy a tanár igyekezeteinek annyi gátot kell szenvedni, a bérház szük helyiségei miatt; mennyit nem tehetne a buzgó tanár ha külön, becsztott épülettel rendelkezhetnék, mint azt a tudományos külföldön e szakma tanárai általában tehetik. Fájdalom, a tudományosság nagy kárára nálunk az effélék évek hosszu során át jámbor ohajtások maradnak, s a tanár sürgetésci daczára, kell hogy meghuzódjék az ősi zugban, hacsak maga nem akar szakmája mivelhetésére külön helyiséget építtetni.

Margó tanár 1853-ban tudományos czélokból Német-, Franczia-, Angol- és Spanyolországban körutat tett, melynek eredményeit most oly üdvösen érvényesiti. Mint orvos-iró nemcsak a magyar de általában a világirodalmat kitünő müvekkel gazdagitá, s lapokra terjedne ha elő akarnók sorolni élet-, boncz-, állat s szövettani munkáit, melyek részint külföldi, részint hazai tudományos folyóiratokban, tudóstársulati évkönyvekben, vagy önálló füzetekben láttak napvilágot. Kitünő külföldi müvekben látjuk idézve dolgozatait. Tudományos körökben most érdekkel várják, nemsokára sajtó alól kikerülő „A tudományos állattan" czimü müvét. E mü, mely nálunk lényeges hiányt pótoland, számos, többnyire eredeti fametszetekkel ellátva két kötetből álland. (I. köt. „Általános," II. köt. Részletes állattan.") A külföldi irodalomban sem követett egészen uj irányban van irva. Az állatok összehasonlitó fejlődése s boncztana ily modorban kidolgozva, semmi hason szakmüben nem található. Dr. Margó egyéb tudós testületeken kivül a magyar akad. tagja is s ugyanitt a mathem. és természettudományi állandó bizottság tagjául lön szintén megválasztva. Előadásain a terem mindig tömve van figyelmes hallgatósággal, s érdekes látni a déli óra felé mint sietnek az ifjak, hogy helyhez jussanak, vagy mit sem mulaszszanak a vonzó előadásból. Vajha hosszu évek során át legyen alkalma ezeket elvezni az ifju nemzedéknek épen ugy, mint általában azoknak, kiket a tudomány érdekel! . . r.

Mikor még csak a lepkéket szerettem.

Mikor még csak a lepkéket szerettem,
S a tarka szirmu, kis virágokat;
Mikor az erdő volt egész világom,
És ott bolyongtam órát, napokat.

Gyakran pihentem illatos gyep-ágyon,
Ha játszó sugár enyelgett velem;
A lepke nem szált messze el kezemtől,
A kis madárka nem volt idegen.

Ösmert a forrás, kristály-tiszta habja,
Mely ott buzog a bájos völgy ölén.
Ösmert a zerge; magas szikla csucsról,
Okos szemével úgy nézett felém. . . .

A loudok mind, mind, régi ösmerősim,
Ösmert a völgy, az erdő, a berek, —
A dögicsélő kis méhek, bogárkák,
Jobban szerettek, mint az emberek.

Én is szerettem, oh, szerettem őket!
Ifju szivemnek láng érzelmivel.
De mennem kellett, messze, messze utra,
S elhagytam őket, mind örökre, el! . . .

S most álmaimban gyakran megjelennek
A kis virág a lepke, dal, a méh,
És szemrehányva mind azt kérdi tőlem
Hogy hát már őket el feledtem-e?!!

Én istenem, minő bohók levétek,
Lepkék, virágok, kis madársereg:
Midőn egy szivlesz egész nagy világunk,
Ki ábrándozék most is veletek! —

Hajnalka.

Szerelem nélkül.

(Elbeszélés.)

Vértesi Arnoldtól.

VIII.

Egy év mulva Teréznek kis fia született. Gábor sötét arczát most vidította fel az első mosoly; érezte, hogy e kis gyermek mint valami angyal jött az égből, kinek megjelenésére eloszlik az ég sötétsége, mely a szegény ember lelkét beborította. Az élet nehéz terhének viseléséért vigasztalás lesz e gyermek.

Megkönnyebbült és uj erőt nyert testben, lélekben a fáradt ember. Nem volt már neki örömtelen e föld és zordon az élet, most volt egy édes kapocs, mely öt az élethez kötötte.

Megszépült szemei előtt a gyermek anyja is s érezte, hogy e perczttől kezdve szivében nagyobb a szeretet és ragaszkodás Teréz iránt.

Megcsókolta ágyban fekvő nejét s az mosolyogva és szeretettel viszonozta csókját.

Leült az ágy szélére s nyájasan beszélt hozzá. Házasságok óta ez volt az első édes beszélgetés. Még volt köztük valami idegenség, de a sziv már kinyilni kezdett.

Negyednapra meghalt a gyermek. Gábor komor, vad tekintettel nézett föl az égre.

— Az Isten sokat mért rám! — szólt zordonan.

Aztán némán, mereven leült a legtávolabbi szögletbe. Két kezét csüggedten cresztette le ölébe, feje aláhanyatlott s szemei mozdulatlan néztek a földre. Oly rideg, kétségbeesett mozdulatlansággal ült itt, mintha nem is tudná, mi történik körülte.

Teréz zokogott és két kezébe rejtette arczát. Mindketten mélyen le voltak sújtva. Gábor fölkelt és megölelte síró nejét, de nem birt neki vigasztaló szót mondani; csak hallgatott. Ah, neki magának oly nagy szüksége lett volna vigasztalásra!

Kriegsfeldné is sírt, de öt ez egész ügyben leginkább érdekelte, a fehér fátyol s a többi temetési czifraság. És csak azért, mivelhogy nem tarthattak fényes temetést, csak azért sajnálta, hogy szegények.

Teréz egyszerü lélek volt, mély benyomásoknak nem volt szivében helye. Pár nap mulva már nyugodt kedélylyel s derült arczczal hozzá fogott a sütés-főzéshez. Jó kedvü volt s csak az szerzett neki szomorúságot, ha a mészáros rosz húst adott levesnek.

Gábor komor, mogorva maradt azon nap óta. Teréz nem türhette ezt az örökké komor képet, ezt a némaságot s kerülte férjét. Mindinkább idegenebbekké váltak egymás iránt.

Nővérétől csak gúnyosan hallotta férjét emlegettetni. A költői lelkü Tini s a szellemdús Málcsi csak lenézőleg szólhattak oly férfiról, ki sem Dumas, sem Hahn-Hahn Ida regényeit nem ismeri, ki nyakkendőjét nem tudja megkötni becsületesen és kopott kabátban jár, kinek háta meggörbült s haja soha sincs kikenve, ki tintás kézzel jön az ebédhez, a hölgyek társaságába.

Hogy Gábor kabátja azért kopott, mert a kisasszonynak uj ruha kell, azt nem vette senki tekintetbe. Nem tekintették másképp a jó embert, mint egy gépet, melylyel pénzt szereznek.

Valóban nem sokat különbözött egy géptől. Egész nap és éjjel mozgott kezében a toll, folytatva a lélekölő munkát. Nem szólt senkihez, hozzá sem szólt senki.

Egyszer a mint vacsora után némán fölkelt s szobájába indult, a kis Ida hozzá ment s megfogta kezét.

— Ne legyen oly szomorú Gábor bácsi, — szólt hozzá szeliden; — a jó Isten magának is ad még valami vigasztalást.

Gábor a gyermeknek szemeibe nézett, azokba a hosszas metszetü ragyogó szemekbe, megszoritotta kis kezét és némán tovább ment.

Ida akkor 12 éves volt.

IX.

A következő farsangon Ermenegilda kisasszony férjhez ment. Csakugyan röfös kereskedő vette el, a minek a mamára s Málcsi és Tini kisasszonyokra nézve is az előnyös oldala volt, hogy kontóra hozathattak vászon és ruhakelméket.

A másik két kisasszonyonyért sehogysem akartak jelentkezni a kérők. S Szellőfy úr, ki két évvel ezelőtt azt a bizonyos kék szalagot elkérte, melyhez vers is iratott, legkevésbbé sem iparkodott az akkor támasztott reményeket megvalósitni, söt az emelkedett lelkü költőnőnek határozottan elébe tette egy krisztinavárosi szappanos mester kövér leányát, ki ugyan verseket nem irt, hanem atyjának három háza volt Budán.

E megvettetésért csipős megjegyzésekkel boszúlta meg magát Tini kisasszony. Irt egy költeményt is a mostani fiatal emberekről, kiknek csak pénz a bálványuk s kik nem érdemlik, hogy egy emelkedettebb lelkü hölgy szerelmes legyen beléjök; s Málcsi kisasszony teljes mértékben helyeselte a költemény nemes fölhevülését s prózában szintén azon véleményt mondta ki a mai fiatalságról.

Azután e két emelkedettebb lelkü hölgy elkezdte fölváltva megszólni a legutóbbi bálban résztvett leányokat, hogy mily izléstelen voltak öltözködve, hogyan kaczérkodtak, főleg az a szappanos leánya! Hogy melyiknek volt nagy lába, nagy keze vagy melyik hibázta el a tánczban a lépést.

Tini kisasszony most különösen csipős volt; sértette, bántotta öt minden, a mi csak utjába akadt, mióta Szellőfi úr hütlenségét kellett látnia. Nem maradt megkiméive a mama és Gábor sem, azoknak is jutott egy pár csipős megjegyzés.

Gábor szótlan eltürte.

A kis Ida lángpiros lett s megfelelt Gábor helyett Tinikének. Mindnyájan csudálkozva néztek rá.

A gyermek nagyon ragaszkodott Gáborhoz s a komoly, hallgatag férfi legörömestebb beszélt vele. Megmutatta neki tájképeit, kiterítette elébe papirtekercseit és a vásznat, melyben élénk, csillogó szinekben tünt fel a mező bárányaival és fáival.

— Ez az én világom, szólt Gábor sóhajtva s utána tevé: — hanem kis Ida ezt nem értheti.

— Én sokat megértek, a mit mások nem értenek — szólt a gyermek, fölemelve szép szőke fejét.

Oly okosak és kifejezésteljesek voltak kedves szemei, hogy Gábor hinni kezdte, hogy a gyermek megérti öt.

- Nekem is van egy különös világom, — szólt a kis Ida; — ott szebb és jobb minden s az angyalok és tündérek lejönnek ott az emberek közé.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Gábor mosolygott. A gyermek komoly maradt és hallgatva leült egy székre.

Néhány percz mulva fölkelt.

— Gábor bácsi, én szeretnék szépen és gyorsan irni tudni. Irjon nekem előmbe, a mi szerint gyakorolhatom magamat.

Gábor megtette a mit kivánt.

E naptól kezdve a gyermek roppant szorgalommal gyakorolta magát az irásban. Néha órákig irt egyfolytában.

Kriegsfeldné maga is megsokallta ezt a szorgalmat. Ez már tulságos. Meg is szólította végre:

— Ugyan mit akarsz, édes gyermekem? Hiszen szép irásod van különben is.

— De nem férfias. — viszonzá a gyermek.

Kriegsfeldnét annyira meglepte e felelet, hogy csak bámult a gyermekre és nem tudott mit szólni. Nem férfias! Boldog Isten, hát mit akar az a leány? Azon igyekszik, hogy férfias irása legyen!

— Nos, legyen tetszésze szerint, gondolta magában a tisztelt asszonyság. — Nekem mindegy.

S nem háborgatta tovább a gyermeket, hadd irkafirkáljon. Megszokták már, hogy Idának ilyes szeszélyei vannak.

Valami két hét mulva Gábornak asztaláról elveszett egy csomó lemásolni való irománya. Kereste mindenfelé s meg nem foghatta hová lettek. Ekkor a kis Ida jött hozzá:

— Az irások nálam vannak, Gábor bácsi. Ha lemásoltam majd átadom.

S a bámulástól meglepettnek kezébe nyujtott egy ivet.

— Ezt én irtam. Jól van?

Gábor mindinkább jobban bámult.

— Ezt nem értem, kis Idám, hogy micsoda játék akar lenni.

— Ez nem játék, — felelt a gyermek komolyan.

— De hát mit akar csinálni az irományokkal?

— Mondtam már, lemásolni.

— De miért?

— Mert nem akarom, hogy Gábor bácsi éjfélig és éjfélutánig dolgozzék. Nézze nekem jó irásom van, gyakoroltam magamat. Adja nekem felét mindennap az irnivalóból, ketten könynyebben elvégezzük.

A komor férfi csak nézett, csak bámult, s egy könny lopódzott szemébe. Elfordult, hogy a gyermek ne lássa s elérzékenyülten szólt:

— Elhiszem, gyermekem, hogy önnek különös kis világa van s hogy az angyalok lejönnek az emberek közé..

A gyermek elpirult.

X.

Természetes, hogy nem engedhette meg a gyermeknek, hogy helyette irjon, hanem ez időtől kezdve ő maga is kevesebbet dolgozott és éjfélen túl fel nem maradt.

Mintha a gyermek ujjának érintése által gépies érzéketlenségéből kezdett volna ébredni, most először szólt Kriegsfeldnéhez más hangon, mint az egykedvü alázatosság hangján.

Édes anyám, én eddig megtettem kötelességemet s azután is meg fogom tenni, hanem így tovább együtt nem élhetünk s kiadás mindig meghaladja a bevételt.

— Majd beszélhetünk róla, csak ma nem — viszonzá Kriegsfeldné; — holnap, holnapután: csak ma nem, édes fiam. Ma beteg vagyok.

Másnap meg mindig roszúl érezte magát. Harmadik nap is elmult s Kriegsfeldné folyvást panaszkodott, hogy beteges, hogy feje fáj, gyomra fáj. Majd beszélnek arról a dologról, ha jobban lesz.

De a fejfájás nem múlt; növekedett s láz járult hozzá. Ágyba kellett feküdnie.

A váczi nők.

(Lásd szövegét a 143-dik oldalon.)

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Valóban mindinkább roszabbúl lett. Heves forróláz jelentkezett nála s az orvos aggodalmasan csóválta fejét.

— Mi baja van a mamának! — kérdezék a leányok!

— Majd jobban lesz, csak tessék azt neki beadni pontosan, — felelt kitéröleg az orvos. De a betegség nem látszott könnyebbülni.

A beteg, ágyához hivatta Gábort.

— Édes fiam, én nagyon roszul vagyok, érzem, hogy meghalok.

Itt Gábor félbeszakította öt.

— Mirevalók ezek a szomorú gondolatok? Édes anyám jobban lesz, az orvos mondta.

A beteg erre csak fejét rázta.

Gábor nem értett a vigasztaláshoz, soha sem tudott bánni a szóval és hallgatott. Kriegsfeldné kinyitotta kezét.

— Add ide kezedet édes fiam. Én nagyon beteg vagyok. Ha meghalok, mi lesz gyermekeimböl?! Oh Istenem, ne hagyj még meghalni!

Keze forró volt mint a tüz s ereiben rendetlenül lüktetett a lázas vér.

— Ha meghalok, ne hagyd el öket! — szólt hevesen.

— Nem hagyom el, — felelt Gábor csendesen.

Igérd meg, hogy leányaimat, Tinit és Málcsit, soha nem hagyod el, hogy gondoskodni fogsz rólok. Igérd meg Gábor, halálos ágyamon kérlek erre.

— Igérem.

— Köszönöm, Gábor; te jó fiam vagy. Én nem tudtalak megbecsülni, úgy, mint kiérdemelted volna.

Hálás tekintettel nézett reá s megkönnyebbülni látszott.

— Egy pohár vizet, édes fiam! Nagyon szomjas vagyok.

Gábor oda nyujtotta a pohár vizet: de Kriegsfeldné höségét nem szüntette a víz. A láz erösebb lön s egy óra mulva már félrebeszélt.

Nem is jött többé eszméletre.

Leányai sírva álltak ágya mellett; nem ismerte meg öket. Gábor megkérdezte az orvost:

— Van-e remény, orvos úr?

— A tyhpus ugyan veszélyes, hanem remélni mindig lehet, — felelt az orvos azon kétes, határozatlan kifejezéssel, melylyel veszélyes betegségeknél felelni szoktak.

Következö nap már Gábor is látta, hogy itt alig lehet többé eszmélni.

Este felé nevét hallotta többször egymásután, ugy látszott a beteg hivta öt magához. Oda ment az ágyhoz.

— Itt vagyok, édes anyám. Mit parancsol?

— Kriegsfeldné barátságosan intett fejével; megismerte. Hanem a következö perczben már megint értelmetlen szavakat mormolt összevissza.

Éjfélfájban meghalt.

Nagy csapás volt e halál a családra mindenképen. Az évi nyugdíj, melyet eddig Kriegsfeldné húzott, elmaradt s csupán Gábor keresményéböl kellett élni az egész családnak.

A munka megtörte a szegény embert s most már nagyon látszott öregedni. Még alig múlt 30 éves s haja már nagyban fehéredett.

Nehéz és gondteljes volt az élet, s azok, kikért fáradott, köszönetet és hálát nem nyujtottak érette. A két leány roszkedvü, csipös, gunyolódó volt mindig irányában. Rosz kedvük s csipösségük évröl évre növekedett, a mint multak az évek s látták, hegy a férfiak nem akarják méltányolni öket s nem igyekeznek kezükért esengeni. Az az elöérzet, hogy vén leányok maradnak, elviselhetlen volt reájuk nézve s rosz kedvüket mindenkivel éreztették otthonn a családi körben.

A kis Ida Kriegsfeldné halála után is a háznál maradt. Atyjának mindegy volt, akárhol van, csak nála ne legyen s ne akadályozza öt mulatságai — s kalandjaiban. Ha Ida továbbra is ohajt Kriegsfeldéknél maradni, hát csak maradjon, hisz jó helyen van.

Gábornak nagyon is nehezére esett volna megválni a gyermektöl. Ez volt az egyetlen lény a háznál, kivel örömest beszélt, ritkán az igaz, hanem azok a perczek mindig egy kis vigasztalást deritettek komor lelkére.

Egyébkint anyagi tekintetben is nagy könnyebbségükre vált Ida ottléte. Az évpénz, mit atyja küldött, nagyon segitett szegény helyzetükön.

Az adósságokat, mik a mama halála után maradtak, a terhes munka csekély díjából lassan lassan törlesztette Gábor. Nem volt sok az adósság, hanem szegény embereknek roppant teher volt az is. Már kevés volt hátra fizetni való; hanem ekkor a sors ismét gondoskodott róla, hogy ujabb terheket rakjon a szegény ember vállára.

Ermenegilda férje, a kereskedö, megbukott s Amerikába szökött. Nejét itt hagyta, egy fillér nélkül, három apró gyermekekkel, kik közül a legidösb 2 éves s a legfiatalabb csak egy hónapos volt.

A hitelezök lefoglaltak mindent az utolsó darab ruháig s a szegény ifju nönek ki kellett menni a házból apró gyermekeivel, télnek idején. Nem volt egy darab kenyere s nem volt meleg ruha, mivel betakarni a kicsinyeket.

Gábor sietett fölkeresni öt s megfogván Ermenegilda kezét, nyájason szólt:

— Jöjjetek hozzám!

Ily módon szaporodott a család négy új taggal, kik közül egy sem volt képes kenyeret keresni, mert Ermenegildának szegénynek elég dolga volt kicsinyeivel bajlódni, s ha épen egy kis üres ideje maradt, leült az ablakhoz, összetette kezeit s nézte a járókelöket, oly merev csendességgel, hogy nem merte öt senki háborgatni.

XI.

A kis Ida évröl évre nött szépségben és értelemben. Nevelése be volt fejezve. A nevelde tulajdosnöje, Spritzenberger Eliz született Sonnenthal bárónö dicsérö bizonyitványt adott végzett tanulmányairól s rá nyomta pecsétjét is a hétágu bárói koronával.

Csak azt sajnálta a tisztelt bárónö, hogy azon nagyvilági könnyüséget és harmonikus simaságot, mely egy finom hölgynek megkivántató kelléke, nem sikerült elsajátitatni Ida kisasszonynyal, ámbár az intézetbeli nevelönök e részben példányképeiül szolgálhatnak a finom ízlésnek, valódi született francziák, s tessék meggyözödve lenni róla, hogy a növendék kisasszonyok, kik az intézetböl kikerülnek, bármely elsörangu salonba belépheznek oly kiképzettek a nagyvilági finomságban.

Nagyon sajnálja a bárónö, hogy Ida kisasszonyról nem mondhatja ezt. Az intézetet nem lehet vádolni, a nevelönök megtették, mit tehettek, hanem, fájdalom, Ida kisasszony bizonyos hajthatatlan merevséggel bír és sok dolog felöl nagyon különös, csodálatos eszméi vannak, melyek sehogy sem illenek a világba; azonban a bárónö reméli, hogy a nagyvilágban forgás által a kisasszony e hibáktól megszabadul s megnyeri a szükséges könnyüséget.

A mi a tanulmányokban elöhaladását illeti, az kitünö. A nöi kézi munkákat nem szereti, hanem hiszen arra nincs is nagy szüksége egy delnönek, föleg ha ügyes szobaleánnyt tart maga mellett — ez a bárónö véleménye; de a tudományokban, meg kell vallani, az elsö az egész intézetben, ámbár vannak itt báró — és grófkisasszonyok is.

A nemes delnönek nehezére esett bevallani, hogy valaki lehet még a báró — és grófkisasszonyoknál is kitünöbb, hanem mégis bevallotta. Ida kisasszony kiválólag szereti a komoly tudományokat, a mi kedélyének némi férfias ridegséget kölcsönöz.

Hanem a mit a bárónö, különösen dicsérendönek tart, az elömenetele a festészetben, a mi elökelö hölgyekhez illö foglalkozás és Angliában nagyon divatos. E müvészetet csak is azért becsülte a bárónö, mivelhogy Angliában divatos. Ebben Ida kisasszony annyira haladt, hogy csaknem felülmulja mesterét.

Valóban Ida gyönyörüen festett. Mióta a nevelö intézetbe nem járt, otthonn ezzel foglalkozott csaknem egész nap.

Gábor megállt gyakran háta megett s gyönyörködve nézte a képet, a mint a szép leányka ecsetének vonásaira élet és ragyogó szinekben tündérvilág támadt a vásznon. Ah, ezek szebbek voltak mint az ö szögletes tájképei!

El tudta volna nézni órák hosszáig s meglepetve vette észre, hogy irás közben, a rideg peres irományok másolása közben fel-feltüntek képzeletében a szép képek, a ragyogó szín, az eleven élet s a mint Idának ecsete alól kidomborodnak az alakok, kedves pásztorok, legelész nyáj, erdö és aranyos felhök.

Megakadt az irás és bámult önmaga fölött. Hiszen ö nem szokott ébren álmodozni!

Kiverte fejéböl a képzelet szép képeit s gyorsabban perczegett kezében ismét a toll, fogyott a tinta s szabályos betükkel megtöltötte a hosszu fehér iveket. Nyommasztóbb volt az élet, mintsem idöt engedett volna ábrándozni.

De nappal legalább pár perczig megállt Idának festöi támlánya elött s áhitattal nézett munkájára. Ettöl a rövid elvezettöl nem fosztatta meg magát.

— De hogyan tanulhatott meg ön ily szépen festeni? — szólt egyszer bámulattól és gyönyörtöl meghatottan.

A leányka fölemelte szép fehér homlokát, melyet aranyszinü haj környezett.

— Megtanultam, mert tudtam, hogy Gábor bácsi nagyon szereti a festészetet.

Gábort zavarba hozta e felelet s még este is gondolkozott rajta. Oérette tanult meg a gyermek festeni?! Csak azért mert ö szereti nézni a szép képeket?!

— Gyermekes felelet volt, — gondolta végre magában s ebben megnyugodott.

Ida ekkor már 15 éves volt.

Gábor bácsi tudta nélkül irt atyjának, hogy ö már nagy leány s ezen farsangon részt akar venni a bálokban, mert a papa is tudhatja, hogy itt van az ideje, hogy ö most már megjelenjék a bálokban, azért kéri is a papát, hogy tessék neki pénzt küldeni, a min ruhákat csináltatnak, mert azt tudhatja a papa, hogy egy ruhában nem lehet több bálba menni.

Atyjának nagyon megtetszett a levél s küldött is Takács Gábornénak czimezve 150 forintot báli költségre, különösen gondviselésébe ajánlván Teréznek Idát s megkérvén öt, hogy csak vigyázzon rá jól, ha majd bálba mennek.

Teréz csodálkozva mutatta a levelet férjének.

— Mit jelent ez? — kérdezé Gábor meglepetve.

— Azt jelenti, hogy a papától pénzt kértem, — felelt Ida szokott hideg és komoly modorával.

— Édes Idám, tudja, hogy én nem helyes lem, ha a leányok ily korán már a nagy világ zajába lépnek, — viszonzá Gábor; — talán még elég idö lett volna bálba menni késöbben is.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

— Nincs is szádékom azt tenni s nem is volt soha szándékomban, — szólt Ida komolyan.

— De hát akkor mirevaló volt írni atyjának?

— Miért írtam? — viszonzá Ida; — Gábor bácsinak szüksége van pénzre, vegye ezt tőlem . . . , kölcsönképen. Ha pénze lesz, majd visszaadja Gábor bácsi.

A rideg férfi nagyon meg volt indulva. Ugy érezte, mintha egész benseje változáson menne át, mintha megnemesülne bensejében minden érzés és gondolat.

— Fogadja el, édes Gábor bácsi, — szólt Ida esengve, megfogván kezét.

Gábor még mindig hallgatott, csak hosszasb szünet múlva szólt, komolyan:

— Önnek nemes szíve van, gyermekem, de a mód melylyel e pénzt szerezte, nem nemes. El nem fogadhatom.

Ida pirulva hajtotta le fejét és hallgatott. Csendesen nyugodtan viselte magát, hanem titokban, elrejtőzve, a hol nem látták, minden nap keservesen sírt még sokáig azután. Teréz még két hét mulva is meglepte egyszer és látta a mint két kis kezét fejére kúcsolva fájdalmasan zokog.

(Folytatása következik).

A váczi nők.

(Képpel.)

Ha képünket tekintjük, melynek szövegéről akarunk röviden szólani jelen soraink ban, ez egy csupán nők által népesített csónak, mely Váczról uszik Pest felé s most épen a Margit-sziget közelében futja pályáját.

Margit-sziget és öt nő egy csolnakon! . . . Ha szövegünk tárgyát nem Szemler pesti real-tanodai tanár rajzolta volna, hanem Barabás valamelyik müvészleánya, soraink akkor mind csak nőkröl szólanának.

Mi van költöibb, mi van festöibb, mint egy lenge csónak gyöngéd női kezek által kormányozva a mély Dunának sima tükörén? Választhat-e festő ecsetje ennél szebb tárgyat?

Hanem, néhai Jósika Miklósunk azt mondá, hogy az illusio sokat tesz. — Ha például, Bajzának ezt a versét „hervadj, hervadj violám,“ képzelnök, hogy azt nem egy gyöngéd, kedves festöi alak, hanem egy jól — megtermett, tenyeres lény mondaná, aligha nem disgustálna minket a különben érdekes költeménytől.

És ebben van is némi igazság, de csak akkor, ha ezt szigoru szélsöségében veszszük, — mert a nők minden rangfokozatban festöiek; — söt többek, mint csak festöiek; hanem életrevalók, bátrak, ügyesek, mindenre alkalmasak — Ha nem is vagyunk Saint-Simonisták, de a nők képességét teljes hitünkböl valljuk.

Mai számunkat is nő ajándokozta meg csinos költeménynyel.

Olvastuk ugyan régen egyik hires római költöböl, hogy egy Amazon kitünö vitézséggel harczolt a csatán, sok életet kioltott maga körül . . . de mikor meglátott egy deli ifjat ragyogó fegyverzettel, belé szeretett . . . elvetette saját gyilkoló fegyvereit, meg volt hódítva, a gyilkos amazonból egyszerre szerető, gyöngéd nővé vállt „és az ember jobb természetének visszatértek aggodalmai.“ . . Hanem ez velünk férfiakkal is gyakran megtörténhetik.

Azért teljes hitünkböl valljuk: „Ehret die Frauen.“ . . .

A nők maholnap nélkülözhetövé teszik a férfiakat. — Párisban felolvasásokat tartanak. — Épen most olvassuk a lapokból, hogy Dupont párisi nyomdásznak olyan nyomdája van, a hol csupán leány betüszedö dolgozik s a nyomdához iskola van csatolva, hol a fiatal leányok oktatásban részesülnek. — A francia császárné meglátogatta a nyomdát.

Továbbá, némely történészek azt akarják bebizonyítani, hogy a nő uralkodók mindig kitünöbben tudtak országlani, mint a férfiak. — Ezen állitásra ugyan, némelyek azon ellenvetést teszik, hogy ez csak azért van, mert a nők mindig hallgattak az eszes emberek tanácsára.

A nőuralkodók eszélyes kormányzatának mi magyarok is fényes példáját birjuk Mária Teréziában.

Ugylátszik, Szemler tanár is ugy okoskodik, hogy a nők nélkülözhetik a férfiakat s magokra is eltudnak élni.

Képünkre festett csónakját mind csak nökkel népesíté meg.

Hanem ám ezek festöi, kedves nöalakok s az egész kép is elég festöi.

Pedig ezt a csónakot nem épen mondhatnók valami lenge portékának; mert ez egy olyan vaskos, erös csónak, melyet a váczi nők otthon jól megtömnek jó váczi kenyérrel s Pestre hozzák eladni, hogy ne legyünk kénytelenek mind csak drága zsemlével élni.

Elhallgatjuk a kenyérvásár prosai leirását, pedig ez egy nagyon érdekes látvány ám, a

Payzandu várának romjai.

(Lásd szövegét a 145-dik lapon.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

dunaparton, a szénapiaczon, a kerepesi úton, a városháztéren és sok más helyen; mert napjainkban a kenyérvásár nagyon sajátságos utakon történik.

Nevezetes momentumok még a váczi kenyérsütők életében a felrakodás Váczon, az utazás le Pest felé; rendesen az éltesebb, tapasztaltabb nők ülnek a kormányon; az unalomnak hire-pora sincs közöttük; ugy eltudnak társalogni, hogy Váczról Pestig észre sem veszik a lomha időt. — Megtörténik néha, hogy közébök egy-egy férfi is vetődik; már ekkor azonnal korlátoltabb a társalkodás.

Sajátságos még látni Pesten a csónak kikötését s az áruczikkek kirakását, melyet Pestnek egy nagy része várva vár, mert a mai szük időben sokan mondhatják „add meg a mi kenyerünket.“ —r.—

Van-e a villamosságnak a növény-életre befolyása?

Szakemberek és kevésbbé jártasok előtt majdnem egyaránt ismeretes, hogy minő befolyást gyakorol a világosság a növényekre. Ez ismeret általánosabb tudata természetes is, hisz a jelesebb növénytani munkák csaknem mindenikében meglehetős czikkek szentelvék terjesztésére, s ha hozzá veszszük még azt, hogy a mindenki által bővebben szerezhető közvetlen tapasztalok ama tanok félre nem ismerhető állításai mellett szólnak, igy még természetesebb lesz a dolog.

Azonban mig az előbbi ismeret mind nagyobb terjedelemre jut és általánosabb lesz, addig egy másik szinte hozzá hasonló, befolyására nézve ha jelentékenyebbnek nem, de csaknem oly jelentékenynek mondható természeti hatás ismerete kevésbé terjedt.

Vajjon mi lehet hát oka, hogy az első növénytudóstól kezdve az iskolás kis fiuig, vagy a virágait ablakmélyedése közt ápoló hajadonig, mindenik fennhangon tudja mondani, hogy virágai, fái vagy ha úgy tetszik gesztjei szépen tenyészésére a világosság mily nélkülözhetlen kellék s mint ilyen mennyire kedvező befolyást gyakorol? mig a villámosság befolyásáról kevesen látszanak valamit tudni, vagy sokan épen jelentőséget sem akarnak annak tulajdonitani; hihetőleg tán azért mert vagy tanát nem elég alappal, még mind ujnak vélik, vagy talán, mi szinte valószinü — épen a villamosság hatása folytán valósulhatott jobb és kitünöbb eredményeket is, egy csaknem önkénytelenül örökölt megszokás utján, mind a világosságnak tulajdonitják; részint tán azon okból, mert figyelmük ez utóbbi iránt már kezdet óta is le van foglalva; részint mert az általok szerezhető tapasztalatok is inkább csak erre szoritkozhatnak.

Legyen egyik vagy másik, de mindenesetre tér marad azon állítás igazságára, hogy a növények életmüködésében tapasztalható változatok előidézésére nem csekély befolyást gyakorol a villam hatása

Itt távol attól, hogy egyszerü adatokat ismertetni kivánó czélunkkal ellenkezöleg a világosság és villamosság hatásairól párhuzamot állítva, talán czélunket is felülhaladó elméletbe bocsátkozzunk, szándékunkhoz hiven egyszerü tényeket fogunk közleni; már csak azért is, mert százszor igaznak marad, hogy fényesebben igazolnak a tények bármely elmélet legragyogóbb szavainál.

A kérdésre pedig, hogy van-e a villamosságnak a növényéletre befolyása? a lehető igenlő vagy tagadó választ a közlöttek áttekintése után az olvasóra bizzuk.

Hogy a villamosság a növények növését szembetünő eredménynyel segíti elő, azt régebbi és ujabb idők kisérletei bizonyítják, melyek szerint egyes megvillamozott faágak sokkal hamarább hajtottak leveleket, mint meg nem villamozott társaik.

Westrumb jáczintokkal tett kisérlete szintén azt mutatá, hogy a különben sötét helyre zárt jáczintjai közül azok, melyek naponta 10—25 perczig a villamfolyam hatásának kitéve voltak, csak hamar virágokat hajtottak, mig azok, melyek ama jótékony hatásában nem részesültek, sárgás szinü leveleket hajtottak ugyan, de hervadtak maradtak s a virágzásnak semmi nyoma se volt rajtuk látható addig, mig vagy a villamosság vagy a világosság kellő mértékbeni befolyását nem nyerték; azon jáczintjai pedig, melyek mind kettő javadalmában részesültek a kettős jó hatás folytán természetesen még eröteljesebb és szebb virágokat hoztak.

Bradisch New-Yorkban a gazdasági egylet gyülésén több oly növényt mutatott fel, melyek a Galvaniféle folyam hatásának voltak kitéve; a többek között dohány és gyapot tőkocsánokat is, melyek eröteljes növésök mellett virágzásban álltak, s előadása szerint 21 nap alatt fejlődtek ennyire.

A villamosság egyébiránt nem csak a növésre foly be ily előnyösen, hanem részint még a világosságot is kárpótolni képes, ezt szintén Westrumbnak rózsákon tett kisérlete bizonyítja — ugyan is sötétben tartott rózsáinak levelei sárgák lettek s mind addig maradtak beteges állapotukban, mig a villamfolyam hatásában gyógyszerüket nem lelték.

Hasonló kisérlet tétetett egy fiatal myrtusfával, melyet oktober havában napónként megvillamoztak, minek aztán az a következése lett, hogy levelei nem csak az időszak ellenére szép zöld szinben maradtak, hanem hozzá még virágokat is hajtott.

Hogy a villamosság a csirázást előmozditja-e vagy nem? ez nem annyira a nem tett kisérletek, mint sokkal inkább is azok szerint elfogadó megállapodástól függ. Azonban hogy kellő mértékbeni hatása kedvező eredményt mutat, ezt igazolni látszik az, hogy virágcserepekben vetett mustármagok 5 óra hosszat nyert villamozás után 3 nap mulva kikeltek, mig az ugyanazon időben és ugyanazon minőségü földben vetettek 14 nap mulva.

Skóthonban egy a föld villamosságával tett kisérlet a „The economist“ időszaki irat szerint szinte meglepő sikert mutatott: ott egy árpával bevetett föld egyik végére horganyt — másikra szénelemet tettek, alatt a földet átvágólag sodronynyal hozva összeköttetésbe, mig felszinén való négy oldalát szintén oszlopok által összekötött sodronyokkal keriték, s az igy elősegitett megvillamozás után nyert gazdagabb termés ugy állott a rendszerintihez mint 37: 15-hez. Hasonló kisérletett Hlubek is tett, szintén hasonló eredménynyel.

Egy skót gazda azon alapból indulva ki, hogy a villamosság keletről nyugotra árad, erős vassodronyt állitott fel, mint vezetőt északról délre. A rudakra erősitett sodrony mind két vége egy másikkal hozatott egyeköttetésbe, mely 2—6 hüvelyknyi mélyen a a földbe bocsátott czölöpökön nyugodt. A sodronyok által ily formán megvillamozott darab föld 13½ quarter nehéz árpát adott, mig egy másik hasonló nagyságu és minőségü a rendes termés szerint 5—6 quarterrel fizetett s ezt is 14 nappal később

A villamosságnak a növények életmüködésébe való kedvező befolyása természetes, mert azok a bennük keringő tápnedv által a lég és földközötti jó villam vezetők szerepét játszák s igy a kétrészről nyert villamfolyam bennük lett egyesülése az életmüködésükben elöjövő vegyfolyamokat meggyorsítja.

Igaz ugyan, hogy a villamosság kedvező hatása a közlöttek szerint szembetünő előnyös, azonban nagyon természetes, hogy itt is mint sok más esetben a kedvező eredmény csak attól függ, hogy mily mértékben volt befolyása, vagy annak mily fokáig alkalmaztatott. Például Broussonet szerint az érzőke félék (Mimoseae) erős megvillamozás folytán napokra, sőt néha végkép elvesztik mozgási képességüket; van Marum szerint a füge- és fütejfélék nedvkifolyását villamozás után egyszerre meglehet szüntetni, mig erősebb alkalmazás esetében a növény élete teljesen megsemmisitődik. Humboldt szerint fris virágszárakra vezetett villam azok természetes keménységének elvesztét és hervadt lecsüngésöket okozza, s igy az elviselhetőnél nagyobb mértékben való alkalmazás rövid idő alatt azon természeti jelentőséget mutatja, melyet a meleg és nedvesség megvonása lasssanként idéznek elő.

Azonban e nagyobb mértékbeni hatás is még nem jár mindig az életerő teljes megsemmisülésével, mert a beállott kórállapot a növénynek sósavanyba való bemártásával megszünik. Jóllehet egyébiránt, hogy a villam nagyobb mértékbeni hatása a növényekre károsnak bizonyult be, de tartott vizsgálatok szerint annak intensiv hatása a növést még előmozditja; példa erre, hogy a villámtól részben érintett fák bujábban tenyésznek mint azelőtt.

A kerületüket gyakrabban vizsgáló erdészek kedveért nem tartjuk érdektelennek még ide jegyezni azon fákat, melyek többé kevésbbé villamvezetők. Herzog állítása szerint leginkább sujt a villám: tölgy, hárs jegenye-luczés vörös fenyőre; füz,- nyár-, körte és almafákra, ellenben ritkán cseresznye- és felette ritkán nyirfákra. Hugh Maxwell tapasztalata szerint pedig gyakran szil-, gesztenye-, tölgy és jegenye fenyőfára, mig jávorra, bükés nyirre rendesen soha. Az erdészek tapasztalata szerint pedig legritkábban bük- és gyertyán fákra.

Hogy a nyirfa csakugyan rosz villamvezető, ezt igazolni látszik az indusok azon szokászos ténye, mely szerint erős viharos idők alatt munkájukat félbehagyva menhelyüket az első legterebélyesebb nyirtörzs alatt keresik. Froriep jegyzetei szintén állitják, mikép nincs egyetlen eset, mely bizonyitaná, hogy a villám nyirfára sujtott.

Végül a villamosság befolyását érdeklőleg még csak egyet említek fel, ugyan is ismeretes a falusi gazdagoknak a menydörgésekkel gazdag nyárról amaz itélete, hogy kövér időjárásuk van és kövér esztendőt érnek, mely mindig nem annyira a már elvett mint inkább a még elveendő s valóságban többnyire bekövetkezni szokott gazdag termésre vonatkozik. Ezt igazolja Borneo és Sumatra szigetek növénytenyészete, hol nyárban mindennap néha kétszer is dörög, mely időszakban aztán annyira buján tenyészik minden növény, hogy egy europai minden képzelmét felülmulja. Nálunk is köztudomásu dolog, hogy az esőtől kisért erős dörgések után a termőbimbók és levelek kifejlődése feltünő sebességgel halad.

A mi pedig a nedves viharoslég negativ villamosságának a növények tenyészését előmozditó kedvezőbb hatását illeti, ezt csaknem természetesnek fogjuk találni, mihelyt tudjuk, hogy a növények életmüködése inkább élenytelenülésben (desoxidatio) állván, ez a negativ villamosság által csak előmozditatik akkor, midőn az electro-negativ élenyt eltaszitva a positiv szénenyt és vizenyt vonják magukhoz; mig az állatok életmüködése, az elégés vagy is élenyülés müfolyamát követve a negativ villamosság által csak is megrövidítést szenved. Innen magyarázható aztán, hogy nyári esős

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

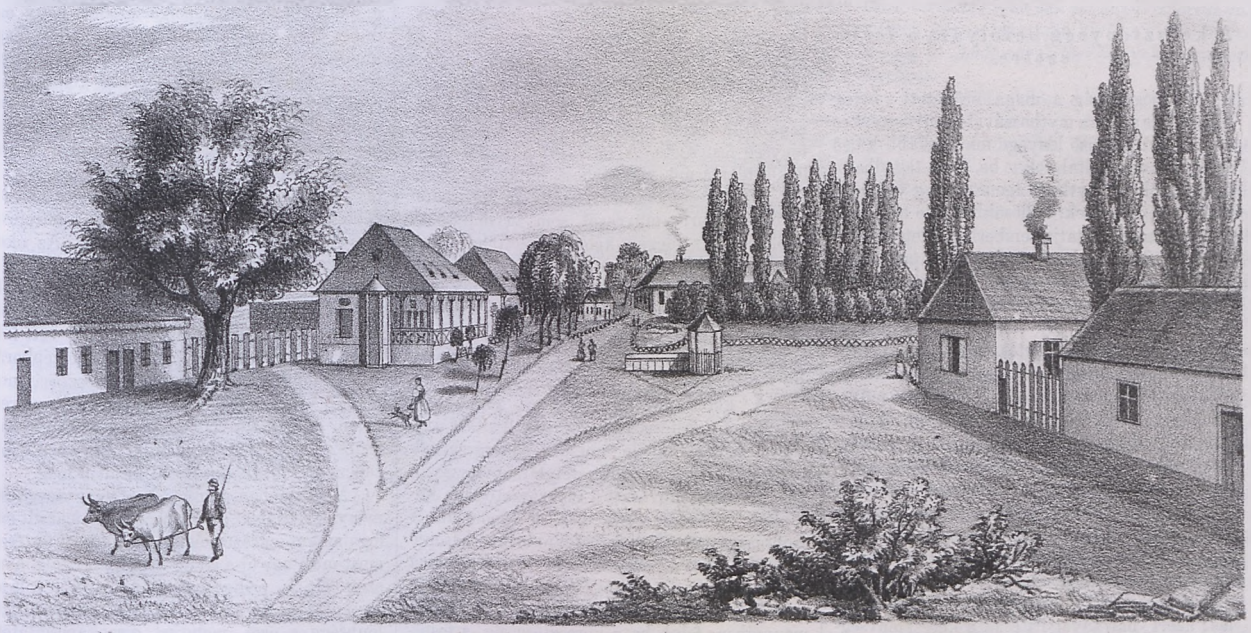

A bikszádi fürdő.

(Lásd szövegét a 147-dik lapon).

idők alatt az emberek is egyre másra csak elkezdenek szunnyadozni, az állatok pedig lankadtabbak lesznek mig a növények csak nem megifjulva uj és eröteljesb élettel virulnak. *)

Kálnoki Bedö Albert.

Payzandu várának romjai.

Brasilia és Uruguay-Pargauay, e két délamerikai állam közt a mult évben kiütött ellenségeskedések véres háboruvá fejlödvén ki, Payzandu erösitett városának ostroma és bevétele oly vérengző és kegyetlen fegyvertett, mely ritkitja párját a haditörténetben. Az uruguayi lázadók élén Flores tábornok áll és Brasilia által támogattatik. Képünk Payzandu egykori várának romjait ábrázolja a bevétel után; magát az ostromot a lapok úgy irják le:

„Már dec. 21-én, miután a helyörség a vidékröl 500 darab ökröt hajtott be, s ezen állatokat takarmányszüke miatt besózás végett levágatta, jelentek meg egyes marodeurök a Flores-féle, és a brasiliai csapatokból — brasiliai zászlók alatt. Ezeket követte még az nap Flores egész csapatja, mintegy 2500 ember, többnyire brasiliai s másnap Bereto tábornagy vezénylete alatt a brasiliai császári had 5000 emberrel; ebböl 2000 gyalog 18 ágyuval.

„Ugyan e napon közeledett a városhoz a brasiliai flotta, mely husz sajkán 40 db széles öblü ágyút, ezek ellátására 500 tüzért, s ezen kivül 600 tengerészkatonát s 300 matrózt szállitott partra.

„Az ostromlók összes száma tehát meghaladta a 9000-et, az ostromlottakké nem haladta meg az ötszázat.

„A helyörségnek csak hat ágyuja volt, ezek is közönséges szerkezetüek, mig a brasiliai csapatok a legujabb készitésü ágyukkal, rendelkeztek, s ezek mellett többnyire irek, s más ily sehonnai szerencsevadászok, többnyire begyakorolt tüzérek voltak alkalmazva.

„A helyörség számitott Sáá tábornok hadtestének segélyére, azonban ez visszavonatván Montevideo felé, a város magára hagyatott.

„Az ostromlók nagy mennyiségü ágyúikat különféle pontokra felállitván, a sánczok nélkül szabadon álló város házaira 52 óra hosszáig folyvást tüzeltek; legtöbb bombát vetettek, s összesen 1400 lövést tettek.

„Az ostromlók gyakran váltották fel a szolgálatot tevö tüzérséget, s igy az ostromot megszakitás nélkül folytathaták. Az ostromlottak kitétetve folytonosan tüznek, éhségnek, s egyéb elesigáztatásnak, a védelmi munkában semmi támogatást, semmi felváltást nem nyerhettek.

„A helyörség parancsnoka, Leandro Gomez az ostrom megkezdése elött kijelenté, hogy inkább az egész helyörséggel együtt légbe röpiteti a várost, semhogy azt megadja; e nyilatkozat az ostromlókat sokáig visszatartá a rohamtól; de annál hevesebben folytaták az ágyuzást.

„Az ágyuzás nyolczadik órájában Piris ezredes egy golyó által találtatva elesett; a vezényletben öt felváltó Azambaja ezredest hasonló sors érte; nemkülönben elestek Braga, Rana és Rivero vezénylö törzstisztek. Gomezt e csapások meg nem hajták, rendithetlen kitartással vitte a vezényletet, mindenütt jelen az égö városban, s midön a sebesültek tulságosan nagy számát látta, kiket orvosi segélylyel sem enged elláttatni a folyvást növekedö veszély, emberiségi érzésböl nyolcz órai fegyvernyugvást kért.

„És ezen fegyvernyugvás, melyet a brasiliai admirál legott el is fogadott, lett a hös vezér aljas legyilkoltatásának alkalma. Midön Gomez épen levelet irt a város elött állomásozó külhatalmi hadihajók parancsnokaihoz, hogy ezeket a fegyvernyugvás feltételeinek megtartása iránti felügyelésre kérje, a közelebb álló ostromló csapatok minden oldalról e kiáltásokkal rohantak a városba. „Ne löjjetek hiszen testvérek vagyunk," s ezzel sikerült egészen a város belsejébe nyomulni, hol Gomezt főhadiszállásán körülvették. Ezen csapatokat brasiliai tisztek vezették. Leandro észrevette az árulást, de megakadályozásra nem volt embere katonái részint elhulltak, részint a külsö állomásokon vártak.

„Gomez hiába hivatkozott a megkötött fegyvernyugvásra, mely aláirva kezében van, a brasiliai tisztek leoldák kardját, valamint Acuna és Fernandes tiszttársaiét is, megfosztván ezenkivül ruházata egy részétöl, átadták a vérszomjas Goyo Suaresnek, Flores alvezérének, ki Beretto tábornagy segédeként müködött, s szintén a városba tolakodók közt volt. Ez kiragadván Leandro kezeiböl az admirál által aláirt fegyvernyugvási okmányt, ezt széttépte, s a leázott fogoly lábai elé veté; ezután öt, fogoly tiszttársaival együtt, a brasiliai tisztek jelenlétében, fegyveres csapat közé véteti, rögtön agyon löveti, s különösen Leandro hulláját feldaraboltatja.

„Az angol ágyunaszád parancsnoka értesülve e kegyetlenségröl, a derék parancsnok holt testének kiadatását kivánta, de nem teljesitheték, mert a hulla sehol se találtatott.

„Mindez néhány percz müve volt; s innét indult ki azután, mintha a város rendes ostrommal vétetett volna be, zsákmányolás, gyujtogatás, rablás és gyilkolás minden irányban, mely két egész napig tartott.

„E vérlázitó kegyetlenségeket sem a csapatok, sem a hajóhad parancsnokai meg nem állithaták, ha akarták volna is; egyébiránt a brasiliaiak igen embertelenül viselték magukat s arra látszottak törni, hogy a várost alapostól routsák le. Több ház csak most gyujtatott fel, egy sem kerülte el a kiraboltatást, a pénztárak, bankok feltörettek, a tüzmentes szekrények löporral vettettek szét, sőt egyet ágyuval zuztak össze.

„A külhatalmak az emberiségre gyalázatot hozó ilyen eljárás ellen, minöt századunk czivilisatiója e napig nélkülözött, ünnepélyes tiltakozást adtak át."

*) Az „Erdészeti Lapok"-ból.

A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Kalászatok a műtörténelem mezején.

I.

A kereszténység befolyása a festészetre.

A pogányság a maga erőltetett s beteg képzelődés alkotta mythoszával a művészetekre nem annyira benső lényege mint inkább külső szükségessége által folyt be. Nem tagadható, hogy az ókori mythosz igen gazdag volt költői képek, jelenetek, és hősökben; de mig egyrészt épen ez mutatja emberi eredetét, másrészt ép ezen emberi eredetén alapult azon szükkörössége, mely minden költöiségnek legnagyobb akadálya. Az ókori festészet ugyanis az egész mythoszt oly hamar kimeríté, hogy egy és ugyanazon jelenetet, hőst, cselekményt számtalanszor találjuk megörökítve. Ez az ókori mythosz passiv ártó befolyása a művészetekre. Azon lelkesülés s benső tüz, mely a választott tárgyból visszasugárzik a művész szivében, az ókori művészeknél hiába keresendő; — őket a tárgy nem lelkesíthette, mert nem volt szellemisége, s itt a mythosz második ártalmas befolyása. Azt nem tagadjuk, hogy a kifejlődés kezdetleges időszakaiban a művészet föntartása nehézségeiben, ápolásában mindig az első szerepet viselé, mint mindenütt a vallás; azért hátrányai itt csak a kereszténységhez viszonyítva értendők.

Az „In hoc signo vinces" nem csak ugy Constantin hatalmának jövendő nagyságát jelenté, de a művészetek dicső fénykorára is utalt. A kereszténység megalapitásával uj életet kezdett a világ, uj irányt az ész, uj érzelmeket a szív. A kereszténység egyenkint tépte szét az ókor sötét fátyolának szálait, mint napsugár eloszlatá a ködöt s föltünt az eddig nem ismert láthatár a maga egyszerü nagyságában. A kereszténység kimeríthetlen forrását nyitá meg a legujabb, a legszembeötlőbb, s valóban klassikus eszméknek, melyek nagysága nem a kivitel tökélye, nem a technikai ügyesség, de magában az eszmében rejlett. Mint egy forrón szerető édes anya fogadta keblére a művészetet, nevelte, ápolta s megnemesité. Az ókori festészet minden művészete mellett a barbárjelleget magán hordja, a kereszténység a művészetekbe nemes civilizatiót hozott be. A szobrok, képek hajdan, szánandó, képzelemszülte isteni erővel ruháztattak föl, vagy bálványok gyanánt tiszteltettek, imádtattak, a kereszténység nemes, magasztos értelmet tulajdonít nekik, — fensőbb, dicsőbb fogalmakat hozott velük kapcsolatba s mint egyszerüségében is nagyszerü tanainak közvetítőjét használta föl.

Az elnyomott, leigázott szabadsággal a művészetek dicső fejledezése is el volt nyomva. Szükségtelen lenne ecsetelnem itt a festészet ama páratlan aranykorát, melyet kétségtelen egyedül a szabad görögök dicső korszakában ért el. Midőn e büszke s nagyratörő nemzet elvesztette szabadságát, elvesztette művészetét is. Rab népnek soha sincsenek átható, magas, s mindent betöltő eszméi, — hol az anyag rabigában görnyed, ott a szellem is eltörpül, az ész nem itél nyiltan, a szív nem fejtheti ki érzeményeit. Ez érte a művészetet is Görögország nagyszerü bukása után. Idegen és hazátlanul bolyongott, időtől, kortól megviselve, a barbár népek között, a folytonos harcz zajában, ki ismerhetett volna rá, ki gyanitotta volna benne a hajdani klassicitás gyermekét? De elvégre az emberi nem szabadságát s jogegyenlőségét fönnen hirdető kereszténység keblére ölelte a számüzött gyermeket. S ez, midőn a keresztet megpillantá az uj anyának meleg kebelén, föltüntek szemei előtt a szavak, melyek Constantint megrenditék: „In hoc signo vinces."

Ugy lőn. A festészet a kereszténység által győzött. Soha nagy dicső nem leendett, ha nem a kereszténység által. Ez behatott a szivbe, az agyba, ott az érzelmeket szelidité, itt az eszméket tisztitá meg a kor hályogjaitól. A szivből nemesebb, költöibb érzelmek sugárzottak elő s a művészet azok tolmácsa lőn. A középkori festészet tisztán a vallás s a kereszténység festészete. A művészt a vallás ihlete lelkesité, s a mű visszalehelé teremtője geniusát. Hol a kereszténység meg nem honosodott a vele vándorló művészet sem verhetett ott gyökeret. Az idegen kelet, s keleti hatalmak még napjainkban is, midőn a középkori nagyszerü festészetről mint voltról emlékezünk, nem tudják mi volt hajdan a festészet a müvelt nyugaton. Barbár, müveletlen kedélyeik egész napjainkig megelégszenek az ókori kezdetleges mázolással.

A kereszténység végül a legnagyobb előnyt, mi a festészetet érhette, szolgáltatá számára, ugyanis föléje emelte a szobrászatnak s igy első s leghevesebb vetélytársát visszaszoritá. Az ókori művészet a szobrászatban, a középkori a festészetben érte el főpontját. A szobrászat erőszakos és hajdankorihoz hasonló befolyása alatt a festészet soha sem érte volna el a polczot, melyet ettől fölmentve elért. *)

Mily módon, mily körülmények közt s mennyiben folyt be a kereszténység a festészetre egyes esetekben, azt a középkori festészet története sokszor szemeink elé fogja állitani.

II.

Az ókori festészet átmenete a középkorba.

Valamint az egész emberi nemnek, ugy a tudományok és művészetek eredete és bölcsője keleten keresendő. Mintegy az isteni gondviselés maga odaműködött, hogy szelidebb éghajlat alatt, fogékonyabb népek szivében az emberiség nemes élvezetei forrást nyervén, öröklött szelidségük, nemességük további fejlesztését az akkor még rideg, de most már fejledni kezdő nyugaton találják föl, hol az eszmék s fogalmak mintegy kibontakozva a keletiek sürü ködéből, állandó s naponta növekvő fénynyel világítottak előre. Igy a művészet is kezdetben keleten ébredve föl magasztos czélját, hivatását ott ki nem fejthetvén a kifejlődését majd elősegitő, majd akadályozó phasisokon keresztül esve, észrevétlenül hagyá el bölcsőjét s nyugatra szivárgott. A művészetek és tudományok ez általános irányban lett haladása bizonyos sajátszerü keleti jelleget nyomott azokra, melyből a tudományok és művészetek napjainkig sem mentek, bár átforgatá az idő, átváltoztaták az egyes körülmények. Mennyiben vonatkoznak az itt mondottak a festészet művészetére alább látni fogjuk.

A festészet lassu s fokozatos kifejlődésének történetét figyelemmel áttekintvén, azt tapasztaljuk, hogy az az ókorban egész az utolsó időkig oly körülmények járma alatt nyögött, melyek valódi művészetté való képződését folytonosan akadályozták. Majd a szobrászat tulsulya mint belső, majd a világesemények mint külső tényezők létrehozták a festészetnek ama fokozatos átváltozását, melyben nem az emberi szellem mit a művészet lényegének, de a kor s az esetleges körülmények müködése volt észlelhető. A festészetnek e függő állapotán a görögök segitettek legtöbbet, innét van, hogy az ó görög festészetet irányadónak vagyis olyannak neveztük, milyennek lennie kell oly nemzet művészetének, mely nemcsak az anyagi de a szellemi, s művészi téren is büszkén követelheti magának az elsőséget. De ez csak azon korban lehetett igy, midőn a többi népek a polgáriasodás nagy eszméjét nem ismerték. A függetlenités nagy munkáját a politikai események árja meggátolá; a fesztészet mielőtt a görög genialis conceptiója mellett elérhette volna azt, visszanyomatott előbbi silány helyzetébe. Az ókori festmények tehát, melyek sok részben alapul szolgáltak a középkori festészetnek, ismét azon tévfogalmak, helytelen irányok járma alól kerülnek ki, minőket a festészetnek a létrejövés első stadiumában kelle leküzdenie. Az ókori festészet e visszaesése a világtörténelem ókorán tul egész a VIII. századig tartott. A VIII-ik század előtt ujra képződő s emelkedő festészet e században már alakot vett föl s megnyitotta a festészettörténetének középkorát.

A művészet történetének felosztását nem lehet a világ események felosztása szerint rendezni. Azért nem véltem helytelenségnek, ha a festészet középkorát igen is okszerüen a byzanczi styl megalapitásánál kezdem meg.

Mert valóban, mintha a beállt nagyszerü események hullámai az ókorból visszamaradt műfogalmakat egészen elmosták volna, a festészet most mint egy uj s eddig nem ismert találmány szerepelt, — pedig eszméje a multból volt átcsempészve. Az alak, s a kivitel módjának különbsége, a czél, melylyel összekapcsoltatott, azt látszék ugyan bizonyitani, hogy a középkor festészete egy egészen független művészet, mely most éli hajnalát, — de valóban csiráját az ókorból hozá. Nem emlékeztek már vissza akkoron a régi görög festészet remek müveire, az uj s más meglevő, még multjában sem tudott kapcsolatot kimutatni közötte s az ókor művészete között; mintegy deus ex machina szerepelt a középkori festészet nyilatkozatiban, semmi előzményre nem utalva. A VIII. századon tul föltünt festmények tehát középkorbeliek, melyekre az átmenetet a római császárság bukása utáni századokból fönmaradt csekély műbecsü, félig görög, római, s uj görröggel elegyes festmények képezik.

A középkori kezdetleges festményeken az ókori festészetnek semmi nyoma. Hinnünk kell, hogy a Rómában még fönmaradt csekély számu görög festők a rómaiak befolyása alatt elveszték festészetük jellegét, nagy Constantinnal Byzanczba vándorolva, ott az egymást váltó befolyásos események zajában végkép átváltoztak, — miről tanuságot nyujt a középkori festészetet megnyitó uj görög vagy is byzanczi iskola.

III.

A festészet megállapodása.

Nagy Görögország bukása után mintegy honából számüzött vándor bolyongott az árván maradt művészet; nem értve, nem ismerve, fogékony életrevaló népet hiába keresve, melynél megállapodhassék. A festészet, mely az ó görög festők erőteljes testületében szilárdul állott, most a szétszórt, jelentéktelen tehetségü művészek, határozott központ hiányában czélját s irányát veszté. A zajos világváros, a büszke Róma nem lehetett soha a művészet központja, — pedig központ nélkül nincs megállapodás, megállapodás nélkül nincs emelkedés. A caesarok lelki és testi sülyedése sirba vitte magával nem csak a hajdani rómaiak dicső hirnevét, de a művészetet is. Naponta kevesebb lőn a művészek száma, naponta silányabbak a müvek, a művészettel a festészet is sülyedt. A császárság idejéből visszamaradt müvek bizonyos túlzott, erőtetett roccoco izlést mutatnak. Nagy Constantin föllépte azonban

*) Goethe. Über Kunst und Alterthum. Stuttgart 1818. 3-dik füzet.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

változtatott a helyzeten. A nyugatra terjedt művészet Bysamz fölépítésével némi működési tért nyert. A művészek ismét keletre vándoroltak, vissza a forráshoz. Byzancznak építése ép ugy igénybe vette a szobrászokat, festőket, mit az építészeket, — de ezek működése csak alapját képezi a későbbi megállapodásnak. 395-dik évben Kr. u. Theodosius császár Arcadiust kelet római császárrá tevén, a római birodalom megoszlott. Róma uralkodása nyolczvan év mulva megszünt, csak a keletiek uralkodtak. A hajdani Rómában beállott rémkorszak s iszonyu zavarok, Alarich, Genserich rettenetes pusztításai csak elősegítették, hogy a még hátramaradt művészek örökre elhagyják Rómát s a csöndes, nyugodt Byzanczba vándoroljanak, mely emelkedő nagyszerüségében második Athenkint kinálkozott Róma művészeinek. Róma bukása után, — melyet Jeromos kitünően fest azon jellemzésével, hogy az egész világ ez egyetlen város bukásában megsemmisitve látta magát, *) Byzancz kezde emelkedni; az összetódulás mindig nagyobb, mindig feltünöbb lön; Byzancz hire egyre nőtt, s igy lön egyszerre a nyugati zavarok lecsöndesülése után Byzancz a művészet központja.

Habár a fény és hatalomra Athennek alig engedő Byzancz befogadta a művészetet, ez azonban szükségből s észrevétlenül történt. Nem a béke, csöndélet, benső fejlődés hozta létre Byzanczban a művészetek pártolását, nem a szépnek eszmei érzelme, mely az egykori görög művészek genialitásán alapult, ellenkezőleg a szükség s azon nyomor, mely a kezdő középkor művészeinek közös sorsa volt. Annyi azonban kétségtelen, hogy az európai államok fővárosai közöl az egyetlen Byzancz volt arra kijelölve, hogy ott a művészetek megállapodást nyerjenek, de hogy arra hivatva nem volt, a jövő eléggé megmutatta.

Uj de helyeselhető felosztást teszünk midőn a Byzanczbani megállapodásnál kezdjük meg a festészet középkorát. A megállapodás nehézségei hasonlatosak valának azokhoz, melyek a festészet első phasisaiban még az ókorban előfordultak. Ugyanazon tapogatózás bizonytalanság, söt sokkal nagyobb fokú tökéletlenség nyilatkozott a byzanczi festészet első időszakaiban, — mint az ókorban. Ennek oka az összegyült festők irányt alanságа, a megmaradt tehetségek korbeli elnyomatása, kik most az egykori nagyságnak még fogalmát sem látszottak birni s ama szerencsétlen körülményben rejlik, hogy a mult idők remekeinek tökéletes megsemmisülése még a netáni tanulmányozás alkalmait is egészen elzárta. Byzanczban a festészet egészen ókori volt egészen a VIII. századig, akkorra megérlelődött a byzanczi modor s az uj görög vagyis byzanczi iskola létrejött. Mindkettő azonban fejtegetésnek lesz tárgya. Maszlaghy Xavér.

(Folytatása következik.)

*) S. Hieronym. Epist. XVI. ad Princip. Proemii comment. in Ezech. lib. III. VIII.

A bikszádi fürdő.

Szatmármegye keleti szélén a Máramarossal határos „Ávas" hegyei közt mintegy 5 négyszög mérföldnyi völgymederben — Szatmár városstól 5—6 órára fekszik a bikszádi fürdő. Mint neve is mutatja (Bikkszáda) Bikszád is magyar helység volt; ezt mutatják a turparton Turvékonya, Rózsaszalag s több helységek valóban regényes nevei. Az avasi területen igen sok savanyuviz forrás van, melyek közt a bikszádin kivül a viski, turvékonyai és „büdössár"i fürdőhelyek legnevezetesebbek.

Bikszádtól délre, csaknem a falu alatt csermelyektől átvágott területen fekszik a fürdő, hova a közelebbi időkben Móricz Sándor felügyelő ur erélyes fáradozása után épült uj lakosztályok s kényelem — az eddigieknél több — vendéget gyüjt. A fürdőtől éjszakra regényes fekvésü hegyen a „Vazul szerzet" zárdája áll, az előtérben óriás bükkök, félkörben százados tölgyerdők, s több ezer lábat meghaladó bérczek képeznek megragadó látványt.

A főforrás, melyet ivó-kútul is használnak (bor mellé is igen jó) a légmérsékénél 4 - 6 fokkal hidegebb; ez, miként a másik két forrás is, jod, szénsav, chlor, bor- és kovasav kevés strontian vaséleg és tim vegyből áll, egészben igen hasznos hajtó oszlató erővel bir, nagy sikerrel messzeföldről használják lép, májdaganatokban, szorulásban és következményeiben. A források bövek; a viz kimerítve szin és szagtalan; csipős égvényes utóizü, esős időben kénszagu, s ilyenkor benne a bemártott ezüst megfeketedik.

A negyedik kút el van hagyatva, gazdag timtartalmu, s a szájban tinta izü. Az ellátás kényelmes és jutányos. Z. G.

TÁRCZA.

Egyletek és közintézetek.

(Magyar Tud. Akadémia.) A titokuoki hivatal részéről emlékezetbe hozatik, hogy az 1864-iki nagygyülésen kihirdetett pályázatok közül a következők beküldési határideje nemsokára lejár:

I. Kivántatik egy elbeszélő költemény, mely a magyar történetből vagy mondából vett tárgyat ugy kezeli, hogy abban történeti vagy mondai személyek cselekvénydus mesében jelenjenek meg, a mű forrástanulmányokra mutasson, s a korfestésre, érdekes feltalálásra correct compositiora, költői tárgyalásra, választékos nyelvezetre, s a versbeli technika szigoru, tiszta és szabályos megalkotására nézve, költészetünknek diszére szolgáljon. Jutalma az ifj. gr. Nádasdy Ferencz ur által néhai gr. Nádasdy Tamás nevére tett alapitványból száz darab arany. Határnap május utolsó vasárnapja 1865.

II. Minő hatást gyakorol Magyarország anyagi, fejlődésére, névszerint mezei gazdaságára, iparára és kereskedelmére, a birodalom határain fennálló birodalmi vámvonal? Mily értelmök van hazánk termelésével szemben az európai nevezetesb (angol, német, orosz és török) vámterületeken fennálló vámszabályzatoknak? S végül, mily vámrendszer és szabályzat eszközölhetné leginkább Magyarország és a birodalom anyagi felvirágozását?

Jutalom az Első Mágyar Általános Biztosító Társulat alapitványából ezer forint. Határnap julius 1. 1865.

Kelt Pesten, april 3-án 1865.

Arany János,
titkoknok.

A váczi süket-némák intézetében megürülendő alapitványok hirdetése.) A magy. kir. süket-némák intézetében Váczon folyó tanév végével 9 országos alapitványbeli hely a multgu m. kir. helytartótanács magas kegyelméből lészen betöltendő, melyek közül 7 fiu és 2 leány gyermekek részére van rendszeresitve, ezeken kivül:

a) Fuchs-Vurm, nyitrai püspökök alapitványára, ő multga a nyitrai püspök ur.

b) Gr. Nádasdy Ferencz, váczi püspök alapitványára, ő multga a váczi püspök ur.

c) Kolozsváry Sándor veszprémi kanonok alapitványára, a nagos és ft. veszprémi székesegyházi káptalan.

d) Gr. Karácsonyi Guido alapitványára, maga az alapitó gróf ur, ő multga által nevezteinek ki, ezen a már részben megürült, vagy szinte folyó év végével megürülendő alapitványokra egyének.

Orazágos alapitvány elnyerhetéseért esedezők, a multgu m. kir. helytartónácshoz czimzett, rendes mellékletekkel ellátott folyamodásukat legfeljebb f. é. május hó 25-éig, községi lakosok az illető járási szolgabiróhoz hivatalnak, városban lakozók pedig a városi hatóságnak rendeltetési helyére való felterjesztés végett átadandják; kiknek pedig fenn nevezett magán alapitványok közül valamelyikét elnyerhetni reményök van, azok folyamodásukkal feuntisztelt kegyurakhoz forduljanak.

A folyamodáshoz, légyen az akár országos, akár magán alapitványi hely elnyerhetéseért intézve, következendő mellékletek kivántatnak:

1. Keresztlevél, mert az intézeti szabályok értelmében gyermekek, valamint 9 éven alól, ugy 14 éven felül csak a multgu kir. helyt. főkormányszék kegyes engedelmével vétetnek fel.

2. A gyermek sükeres beoltásáról, vagy természetben kiállott himlőzéséről szóló orvosi bizonyitvány, melyben kivánatos, söt szükséges, miszerint világosan megemlitessék, vajjon a gyermek a süketségen kivül más testi bajokban szenved-e? továbbá megemlitendő, vajjon a gyermek lelki tehetségeinél fogva képes-e a tanitás elfogadásra vagy sem?

3. A községi elöljáróság vagy városi hatóságtól kiadott szegénységi bizonyitvány, melyből kitünjék, hogy folyamodó vagyoni állapotjára nézve nincs oly helyzetben, miszerint gyermekét tulajdon költségén az intézetben neveltethetné.

Szülök, vagy gyámnokok, kik gyermeküket vagy gyámoltjukat, tulajdon költségükön kivánják az intézetben neveltetni, az intézeti pénztárba, évenként fizetendő 126 frtnyi tápladijért, melynek fele része mindenkor előre letétetik, minden további folyamodás nélkül az igazgató által minden időben elvállaltatnak ugyan, mindazon által a tanitás összhangzása végett igen kivánatos lenne, ha ilyenek a tanév kezdetével hozatnának az intézetbe.

Ugy szintén gyermekük vagy gyámoltjuk részére az intézetben külön alkalmazást igénylő szülök vagy gyámnokok ebbeli kivánsága is teljesitethetik; — bővebb felvilágositás e részben az intézeti igazgatótól akár irásban, akár szóval szerezhető.

Végre folyamodók tájékozásaul megjegyeztetik, miszerint azon folyamodók iratai, kiknek kérése nem teljesitethetett, fensőbb helyről az igazgatónak visszaküldetnek, ki azokat jövő évben foljamodók minden további hozzájárulta nélkül, mindaddig ismételve minden évben folyamatba teszi, mig a gyermek 14-ik évét be nem tölti, ha még ekkoráig sem sikerülhetett felvétetése, ekkor illetőnek iratai visszaküldetnek, — a kinevezett gyermekek szülöi azonban ez iránt az igazgató által annak utján azonnal értesitetnek.

Váczon, 1865. évi. mart. hó. 21.

Az intézet igazgatója.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Irodalom és művészet.

(Szalay Lászlónak) kitünö „Magyarország története" német fordításban is fog megjelenni. Lauffer testvérek, boldogült Szalay legtöbb és legnagyobb munkáinak kiadói vállalkoztak e kitünö mü német fordításábani kiadására is. A kiadási szerzödés, mint a „Pesti Napló"ból értesülünk, már alá van irva, és a lehetö legjobb fordítás eszközölhetése végett báró Eötvös József egyik általán ismert publicistánkat — ki a magyar és német nyelvet egyforma tökélylyel birja, — szólitá fel.

(A müegylet nyereményeinek jegyzéke). A müegylet kiadta 100-ra menö nyereményeinek jegyzékét, melyeknek kisorsolása május 9-én délelött 10 órakor fog végbe menni. E mütárgyak naponkint a szokott órákban, rendes bemeneti díj mellett megtekinthetök; egyleti tag társaságában ingyen. Részjegyek, melyek e nyereményekre játszanak, és melyek után Markó „Aratási jelenet" czimü mülapja jár, május 1-jéig 5 frt 25 krért válthatók.

(Elöfizetési felhivás az „Akademiai Albumra.") Az akademiai elnök, báró Eötvös József úr ösztönzése folytán Schrecker Ignácz fényképész az akademia megnyitásáig oly akademiai albumot ad ki, mely a magyar tudományos társaság összes tagjainak természet után felvett fényképészeti mellképeit magában foglalandja, és jövedelmének egy részét a magyar irói segélyegylet javára lesz fordítva. Az album négyféle kiadásban fog megjelenni és csak az akademia palota megnyitásakor fog kiadatni. Elöfizetni lehet: A „Pesti Napló," „Pesti Hirnök," „Hon," „Pester Lloyd" szerkesztöségeinél, továbbá Gyulai Pál úrnál, a magyar irói segély-egylet titkárjánál, Sándor-utcza 17-dik szám, minden könyv- és mükereskedésben, és az akademiai album kiadójánál, Schrecker Ignácz fényképészi intézetében, bálvány-utcza 3-dik szám.

(Dumas Sándor) a világhirü regényiró, hir szerint a jövö hónap közepe táján fogja Bécset meglátogatni, hol még nem volt soha. E látogatás alkalmával nehány felolvasást szándékszik ott tartani, az ezelött nehány évvel elhúnyt humorista, Saphir M. G. örökösein javára. Saphir egyik legbensöbb barátja volt Dumasnak.

— (Hazai folyóiratok.) Magyarországon a hivatalos lapok kimutatása szerint 103 folyóirat jelenik meg. Ezek közöl 65-öt Pesten, 38-at vidéken adnak ki.

Budapesti hirek.

(A pesti tüzoltó-egylet.) Gróf Széchenyi Ödön régebben egy pesti tüzoltó-egylet engedélyezéseért folyamodott a helytartótanácshoz, azonban tagadó választ nyervén, felfolyamodott a m. kir. udv. kanczelláriához. Mint a „P. B." értesül, a kanczellária leiratot intézett Pest városa tanácsához, melyben tudatja, hogy ragaszkodik a helytartótanács határozatához s nem engedélyezi a tüzoltó-egyletet.

(A pesti csónak-egylet) jövöre foglalkozó tagokat is vesz fel, kik az elö hóra 10, a következökre 5 frtot fizetnek.

(Súlymértéket illetö rendelet.) A helytartótanács utasitotta Pest városa tanácsát, hogy a mészárszékek súlymértékeit szigorúan ellenörizze s a közönséget megröviditö mészárosokat büntesse. A megbüntetettek lajstroma idönkint a helytartótanácshoz felterjesztendö.

(Állatbiztositó intézet.) Mint a „P. Lloyd" értesül, állatbiztositó-intézet létesitésére Pesten bizottmány alakult.

(Vasútlóerö re.) A pest-ujpesti lóerejü vasút munkálatait, mint hirlik, már húsvét után megkezdik.

(Választások.) A pesti polgári lövész-egylet vasárnap tartá közgyülését. Ez alkalommal megválasztattak: fölövészmesternek Kirner József úr 71 szavazattal; intézö allövészmesternek Strohmayer Ferenc úr 57 szavazattal; helyettes fölövészmesternek Fuchs Ignácz úr 57 szavazattal; helyettes allövészmesternek Bayer Márton ur 40 szavazattal.

(Az uj polytechnikum.) Mint a „P. Bote" értesül, az uj politechnikum épitésére a szerviták temploma mögötti üres telket akarják felhasználni. E hirt a „Hon" következö figyelemreméltó sorokkal kiséri: „Ohajtjuk ezt, nemcsak azért, mert politechnikum épitése Pesten égetö szükség, hanem különösen a város szépitése érdekében is, mert csakugyan ideje volna már, hogy a város legélénkebb és legszembetünöbb pontját ne disztelenítse egy használatlanúl álló telek. Ha jól tudjuk, a városi tanács a mult évben azt tervezte és illetöleg ajánlotta a szervita atyáknak, hogy fogadják el az ujonnan alakitandó Ferdinand külváros plebániáját, és ez esetben a rozzant templom és zárdalak helyét is egyéb czélokra lehetne felhasználni. Ajánljuk e tervet ujólag az illetök figyelmébe, vagy ha ez nem kivihetö, van a városnak elég üres telke, adományozzon azokból egyet épitkezésre a szervita atyáknak."

Vidéki hirek.

(Gyalog-futtatás.) Kinszky Zdenko gróf és Dessewffy Aurél gróf a pozsonyi verseny-gyepre gyalog-versenyt inditványoznak, mely czélra 300 frt gyült össze. A futás akadályokkal történik s már az idei april 29-diki pozsonyi versenyen végbemenend, ha legalább 6 versenyzö jelentkezik. A sport e neme Angliában már régóta virágzik.

(Borsod-megyében) egy orvos-gyógyszerészi egylet alakitása legfelsöbb helyröl megengedtetvén, ez egyletnek felterjesztett alapszabályai is némi helyreigazitásokkal jóváhagyattak.

(Jótékonyság.) Gróf Teleki Miksa az erdélyi inségesek javára 300 forintot adományozott.

(Az erdélyi vasut) — irja a „K. K." — sehogy sem akar kifejlödni. Most megint azt irják, hogy vállalkozói fusiora törekszenek a zimony-fiumei vasuttal. Ennek a hirnek egyik változata az is, hogy Londonban tökepénzesek társulata van alakulóban, mely a tiszai pálya megvételét s az osztrák vasuthálózat kiépitését tüzné ki czélul, s részt vennének benne orosz és hollandiai bankárok is.

(Érdekes adatok az időjáráshoz Csikban.) A „Kolozsvári Közlönynek" egyik levelezöje Csík-Szeredáról egyebek közt az ottani időjárásról ezeket irja: „mondok még csodábbat is az időjárásról. Én itt a Hargita szomszédjában lakom, s pontosan fel szoktam jegyezni a napontai időjárás milyenségét; jegyzeteim világosan tartalmazzák, miszerint itt Csikban 18-dik hónapja, hogy mindenikben havazott, igen: 1863-dik év oktober 24-én havazott azon télen elöször november és deczember, azután 1864-dik év minden hónapjaiban hó esett, ezt hihetetlennek mondja sok ember, s pedig úgy van, megtudom a napokat is nevezni, melyeken át a Hargita behavasult, s be többször szántóföldjeink is, ezért lett termesztményeink minden neme silány, gabonáink szeme szigoru, ezért az 1864-dik évi termés csak negyedrésze az 1863-dik évi áldásnak. Hogy 1865-dik év három hónapjaiban havazott, azt meghiszi mindenki, s igy igaz, hogy Csikban 18 hónep óta láthatni havat."

Vegyesek.

(Ritka életkor.) A mult hónapban halt meg Lembergben Kowalszky János ruthen áldozár, 102 éves korában. Az elhúnyt e magas korban is teljes egészségnek örvendett, és lelkészi kötelességeit 100 éves korában is példás pontossággal végezte. Jóltevöségének egyik szép példája az, hogy a przemysli egyházmegye „özvegy- és árva-alapjának" 5000 frtot adományozott.

(Febris reccurens-nek nevezett járvány Pétervárott.) Pétervárról táviratilag jelentik, hogy ott valami typhus-féle járvány dühöng, melyet az orvosok „Febris recurrens"nok neveznek. Nagy láz, fölfájás, félrebeszélés, máj- és lépdaganat, és nehány nap alatt kifejlö sárgaság jelei e betegségnek. Pétervároon naponkint 20—25 ember betegszik meg, eddigelé 800 kapta meg e kórt, s mintegy 20 százalék veszett el benne.

Zene.

Márczius 25-én a vigadó nagy termében volt az idei hangversenyi szak legérdekesebb s leglátogatottabb zenei elöadása. A müsor Mozart „Varázs-síp" czimü dalmüvének nyitányából, Haydn teremtésének egy dallamából (elöadta Pauliné), s Beethoven 9-dik symphoniájából állott. Az elöadás föténye zöje bizonyára Beethoven utolsó symphonája volt, melyet ezuttal a föváros közönsége elöször hallott. Dicséretére szolgál azonban a más két szám választása is Erkelnek, mert Haydn s Mozart teszik Beethovennel a nagy zenei háromságot. Nem akarjuk Beethoven ez untig megbeszélt müvének kitünö szépségeit elemezni, sem azt fejtegetni, hogy sokan miért tartják a symphoniák zárkövének? csak annyit jegyzünk meg, hogy nagy szerzöje volt az elsö, ki az emberi hangot is felvette a symphonia keretébe, mi által sokkal érthetöbben fejezi ki szándékát. Schiller odája az örömhez a symphonia végszakában jól magyarázza az egész mü jellemét. Az elöadókra mind a tetemesen szaporított zenekart, mind az énekkart illetöleg nem lehet panaszunk, mert lelkesen igyekeztek megfelelni feladatuknak. Annálinkább neheztelhetünk a teremre, mely épen nem alkalmas ily hangversenyi elöadásokra, s legfeljebb báli zenének vagy dalárdai elöadásoknak való, midön még a közönség fülébe egy-egy hang eltéved másutt jártatja az eszét, vagy egy zsemlét ropogtat egy pár virsli kiséretében. Nem alkalmas a vigadó nagy tereme hangversenyekre, mert nem kedvez sem a halkabb, sem a zajosabb hangoknak, s épen úgy összezúg benne a hegedük gyöngébb hangja, mint a bögök s dobok tüzesebb müködése. S daczára a nagy személyzetnek, az innen várható erö elenyészett, nem tett oly hatást, minöt tennie kellett volna. Azért, ha még e tavasz folytán — miként értesülve vagyunk — a 9-dik symphonia második elöadásra jö, jobb ha a philharmoniai társulat megmarad régi helyén, a muzeum disztermében.

Meyerbeer „Afrikai nö"jét april 15-dikéig bizonyosan elöadják a párisi nagy operában, Londonban pedig még májusban szinre hozzák.

A „Bécsi Hiradó" nagyon kedvezötlenül ir Stéger bécsi vendégjátékáról. — Azt mondja, hogy az egykor ünnepelt höstenornak már alig van ép hangja, s alakja is túlment a Raoulok délczegségén. Hát ha még nálunk maradt volna, attól az idötöl fogva, mikor szerzödésül csaknem az egész szinházat követelte!

A bécsi olasz idény april elejétöl május végeig tart, s a szerzödött müvészek nevei következök: Sopranra: Galletti, Gianoli, Lotti della Santa, Volpini, Baralti énekesnök; áltszólamra: Artót és Fabbrini (német nevén Schmidl Amália, a bécsi képezde növendéke); tenorok: Mongini, Graziani, Guidotti, De Azula; baritonok: Everardi, Pandolfini, Boccolini; basszusok: Angelini, Rosti, Milesi, Fioravanti. Az idény két uj dalmüve Pedrotti „tutti in mascherá"ja s Verdi „La forza del destino" sz. Pétervár számára irt operája leend. Pedrottit — Verdi tanitványát — a pesti közönség ismeri „Három török" czimü operájából.

Nohl Lajos ismert zenészeti irótól megjelent Beethoven életiratának elsö kötete, mely Beethoven ifjúságát foglalja magában. Szerzö csaknem a világ teremtésénél kezdi munkáját, legalább az elsö fejezetek egyike „az emberiség fejlödésétöl" s aztán folytatólag a „germán faj történeti fontosságát" bonczolgatja Beethoven születéseig. Zenéröl minél kevesebbet beszél, többnyire politikai s társadalmi kérdések fárasztják figyelmünket. Ha a késöbbi kötetek is ilyenek lesznek, úgy épen oly kevés fogalmat adnak Beethoven férfi koráról, mint ifjúságáról.

Milanóban Bazzini hegedü- s Piatti gordonkamüvész leginkább Mozart, Beethoven, Mendelssohn s a t. müveivel aratnak sikert.

Tartalom: Dr. Margó Tivadar tanár. — Mikor még csak a lepkéket szerettem. — Szerelem nélkül. — Váczi nök. — Van-e a villamosságnak a növényéletre befolyása? — Payzandu várának romjai. — A bikszádi fürdö. — **Tárcza**: Egyletek és közintézetek. — Irodalom és müvészet. — Budapesti hirek. — Vidéki hirek. — Vegyesek. — Zene.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Előfizetési felhivás

az

ORSZÁG TÜKRE

czimü

KÉPES HETILAPRA,

egyszersmind

a „magy. Képző-művészeti Társulat“ közlönyére.

Az „Ország Tükre“, jelen 11-dik számával uj életet kezd. Hogy t. előfizetőinknek uj évben tett igéretünket ezutánra annál pontosabban beválthassuk, ujabb áldozatot tettünk s elhagytuk az eddigi nyomdát, és lapunk kiállítása és nyomtatása végett a jó hirben álló ifjú Deutsch-testvérekkel szerződtünk, hogy az „Ország Tükre“ ezentúl mind pontosság, mind kiállításra nézve nevének és hivatásának még kielégítőbben megfelelhessen.

Mióta az „Ország Tükre“ kiadását és szerkesztését átvettük, minden áldozattal azon igyekeztünk, hogy lapunk **a szép iránti fogékonyságot és ez által a közműveltséget terjessze a hazában.**

Ebből folyólag a magyar képző művészeti társulat is közlönyeül fogadta el az „Ország Tükrét,“ mely által még nagyobb terünk nyilt a társulat műterméből szép képeket közleni, hazai művészetünk ismertetésére és terjesztésére; és mely által egyszersmind eddigi dolgozó és belmunkatársainkhoz több uj kitünő tehetséget nyertünk meg lapunknak aesthetikai becsét gazdagíthatni, és az „Ország Tükrét“ a haza művelt közönsége előtt érdekessé tenni.

Lapunk egyik főmunkatársa gr. **Lázár Kálmán** leend.

Reméljük, hogy a haza nagy közönsége, valamint a képző művészeti társulat is komoly törekvésünket és áldozatkészségünket pártolás által fogja méltányolni.

Hogy még eddig politikai heti szemlét nem adhattunk, az nem rajtunk múlt, részünkről e tárgyban még nem mondtunk le minden reményről.

Lapunk képeinek nagyobb részét ezután is Barabás fogja rajzolni, kit egyszersmind lapunk műkiállításának vezetésére is megnyertünk.

Műmellékletül adott képünk olyan volt, mely közelismeréssel fogadtatott, és azon leszünk, hogy a jövő félév elején adandó jutalom-képünk is kielégítse t. előfizetőinket; kézbesítése pedig oly pontos lesz, hogy semmi ok panaszra nem leend, e tekintetben szigoru intézkedések vannak téve.

Az „Ország Tükre“ ezentúl is **másfél** íven, hetenkint **négy képpel** fog megjelenni.

☞ Előfizetési ár egész évre **12** frt, félévre **6** frt, évnegyedre **3** frt.

Az előfizetési pénzek **Deutsch testvérek** kőnyomdájába (harminczad-utcza 3. sz.) küldendők.

A t. gyűjtőknek 10% szolgálunk.

Pest, márczius 16-án, 1865.

GYÁRFÁS FERENCZ,
kiadó és felelős szerkesztő.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HIRDETÉSEK.

ROSNER J. és TÁRSA

ujonnan nyitott

VÁSZON-RAKTÁRA

mint jutányos bevásárlási kutfő

„a magyar koronához“ váczi-utcza 6, szám Pesten,

a „Nadorhoz“ czimzett szállodának átellenében, ajánlja jól válogatott raktárát a legjobb minőségben

rumburgi, hollandi, irlandi, kreász, bőr-, szilériai

és 9/4 széles lepedőknek való **vásznakat, asztalnemüek, kávékendők, törülközők, vászonzsebkendők, asztal és ágytakarók, fehér és tarka csinvat, ágynemü, nankin stb.** mindenféle **béles-szöveteket** és minden e szakba vágó czikkeket, igen **jutányos szabott árakért.**

A vászonáruk valódiságaért kezeskedik, és vidéki megrendeléseket legpontosabban teljesit.

Ezenkivül kész uri és női fehérnemü raktár.

METH S.

rumburgi vászon kereskedésében Bécsben

az utolsó nagy halmaz

valódi rumburgi vászon

továbbá : szilériai hegyi vásznak, rumburgi asztalnemüek, törülközö-kendök, kanavásznak, s a legszebb vászon- és batiszt-zsebkendők,

melyek egy csödtömegből vétettik át

50 % a gyári áron alul olcsóbbért

adatnak el.

A vászonáruk valódiságaért és teljes rőfmértékért jótállás biztosittatik.

Megrendelések — a pénzösszeg beküldése vagy postai utánvét mellett gyorsan, pontosan s a leglelkiismeretesebben eszközöltetnek. — Árszabályok és mustrák kivánatra elküldetnek. A megrendelési levelek e czim alatt küldendők :

„S. Meth, Rothenthurmstrasse Nr. 29 in Wien.“

1 tuczat fehér vászon-zsebkendő gyermekek számára, gyári ár 2 ft. 60 kr., most csak 1 ft. 20 kr.

1 tuczat nagyobbszerü vászon-zsebkendő, gyári ár 4 frt, most csak 2 frt 50 kr.

1 tuczat finom rumburgi vászon-zsebkendő, gyári ár 8 frt, most csak 4 frt.

1 tuczat legfinomabb vászon- és batiszt-zsebkendő, gyári ár 8, 9, 10, 12, 14, 16 ft, most csak 4 ft 50 kr., 6, 7, 8, 9 ftig a legfinomabbak.

1 tuczat jóféle cseléd-törülközökendő ára 2 ft 50 kr., 1 tuczat damasz-törülközökendő vagy damasz-asztalkendő ára most csak 4 ft 50 kr., 5, 6, 7, 8, 9, 10 ftig.

1 damasz asztalteriték 6 személyre : 5, 6, 7, 8, 9, 10 ftig a legfinomabbak ; 12 személyre még egyszer annyi.

1 darab ágynemünek való szines rumburgi kanavász, ára most csak 11, 12, 14 forintig a legfinomabbak.

1 darab fehér fonalvászon, gyári ár 18 ft, most csak 9 ft 50 kr.

1 darab mángolatlan házi-vászon, gyári ár 22 ft, most csak 11 forint.

1 darab 30 rőfös rumburgi kreasz-vászon, gyári ár 25 ft, most csak 13 forint.

1 darab 37 rőfös kézi fonalvászon, gyári ár 30 ft, most csak 14 ft.

1 darab finom rumburgi vászon 6 ingre, gyári ár 32 ft, most csak 16 ft.

1 vég rumburgi vászon 8 ingre, gyári ár 34 ft, most csak 17 ft.

1 vég 38 rőfös hollandi czérnavászon, gyári ár 32 ft, most csak 15 ft.

1 darab 40 rőfös rumburgi czérnavászon, gyári ár 35—45 ft, most csak 18—22 ftig.

1 darab 50 rőfös hollandi vászon, gyári ár 44—55 ft, most csak 22—28 ftig.

1 darab 30 rőfös konstanczi vászon, gyári ár 56—80 ft, most csak 22—40 ftig.

1 darab 54 rőfös egészen kitünö rumburgi vászon ára most csak 26, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 60—70 ftig a legfinomabbak.

Ezenkivül gyors eladás végett van még kitüzve : 20,000 rőf különféle vászon-maradék, darabja 35, 40, 45, 50, 60, 70—80 krig.

A most divatban levö gyapju-alsószoknyák ára most csak 5 forint.

A fenntebb elösorolt druczikkek mihamarabbi eladása tekintetéből — azon vevök, kik legalább is 25 ftig vásárolnak, fél tuczat finom franczia batisztkendöt, — 50 ft bevásárlásnál 1 darab nöi ruhakelmét, — 100 ft bevásárlásnál 1 divatszerü longshawlt — kapnak **jutalomdijul.**

ÁRJEGYZÉK FIGLER ANTAL és TÁRSA

csipke és himzések gyári-raktárukban Pesten,

a régi német-szinház-épület, nagyhid-utczai sarkán.

Függönyök 3—17 ft, csipke kendök 3.50—60 ft, csipke köpenykék 10.50—60 ft ujjolag nagy választékban érkeztek. — 1 vég 12 röf fehér Organtin, s minden szinben 1 ft 20 kr. 1 ft 80 kr., 1 ft 90 kr., 2 ft 10 kr., 2 ft 45 kr., 2 ft 75 kr., 3 ft 45 kr., 4 ft 40 kr. — 1 vég 12 röf 6/4 Moll : 3 ft, 3 ft 90 kr., 4 ft 10 kr., 4 ft 55 kr., 5 ft, 5 ft 50 kr., 5 ft 75 kr., 6 ft 50 kr., 6 ft 75 kr., 7 ft 15 kr., 7 ft 50 kr., 8 ft, 8 ft 75 kr., 9 ft 30 kr., 10 ft 25 kr., 14 ft 70 kr. — 1 vég 12 röf Batist Claire : 5 ft 30 kr., 5 ft 80 kr., 6 ft 50 kr., 7 ft, 7 ft 50 kr., 7 ft 75 kr., 8 ft 50 kr., 9 ft 25 kr., 9 ft 55 kr., 10 ft, 11 ft 20 kr., 12 ft, 13 ft 70 kr. — 1 vég 12 röf Batist : 5 ft 75 kr., 6 ft 50 kr., 7 ft, 7 ft 70 kr., 8 ft 40 kr., 9 ft 30 kr., 10 ft 12 kr., 10 ft 80 kr., 11 ft 50 kr., 12 ft 50 kr., 13 ft 90 kr., 15, 16, 17 ft.

Pergal 6/4 8/4 mindennemü fajtu. — Mouslin 6/4 8/4 sima és virágos. — Tarlatán, Creppe, Illusion minden szinben. — Pamut- és selyem-csipke-szövetek. — Csipkék czérna-, pamut- és selyemböl. — Ara-, kalap- és fökötö-fátyolok. — Bárbok moll-, czérna-, csipke- és selyemben. — Gallérkák moll-, batist-, bruxelles- és creppböl. — Gallérkák kézelövel szintén. — Chemisettek szintén. — Zudv ingecskék 1 ft 50 krtól kezdve. — Alsó szoknyák 1/2 és egész himzett : 3 ft 50 krtól 12 frtig. — Betétek és szegélyek 22 krtól kezdve. — Zsebkendök moll- és valódi batistból. — Crinolinok, amerikai és mindenféle. — Függönyök, csipke, és mouslin-szövetü. — Csipke, nagy-kendök, Rotonde- és Beduin köpönyegek. — Reczék, fejdiszek és negligé fökötök, és minden e szakba vágó női piperék a legolcsóbb gyári árakon.

Legfontosabb és legujabb találmány a gazda urak részére.

Miután én gyakori alkalommal felszóllittattam több földbirtokos urak által arra nézve, hogy találnék fel a jubbélyegzésben valami hasznosabb, gyakorlatibb módot az eddig használt különféle bélyegzések helyébe, és pedig olyant, melynek utánzása lehetlen volna.

Van tehát czennel szerencsém a t. cz. gazda uraknak tudomására adni, miszerint végre sokszoros fáradság után sikerült, hogy e mezögazdaságban általánosan érzett hiányon segitve legyen, oly modot feltalálnom, mely által a jubászok pajkossága valahára meg van semmisitve. Ez tudniillik, egy gombhoz hasonló egyszerü s két részből álló kupakból áll, és ugy van szerkesztve, hogy midőn a juh füle e czélra készitett fogóval már kercsztüllyukasztatott, a két rész rá lesz illesztve és egy nyomással bezárva, mely mindenesetre nézve lehetetlenné válván a kupaknak isméti felnyitása. E jegytől a juhot csupán csak a fül elvágásával lehet megszabaditani.

Az eddig használt ólmozás helyett, mely némileg alkalmatlan, a kupak felsö részére a tulajdonos neve domboru betükkel már a gyárban vésetik be, és ez által minden hamisitás a legjobban meg van akadályozva.

E kupaknak ára ezer számra 40 frt. A lyukkasztó-fogó külön 1 frt, a névbevésés pedig 1 frt 50 kr.

Ezen kupak a szarvasmarhák és sertések bélyegzésére épen úgy készittetik, és csak abban különbözik a juh-jegytöl, hogy nagyobb és erösebb, de használati módja ugyanaz és 50 frtba kerül ezre.

Szives megrendeléseknél illendö foglaló beküldése kéretik.

FEIWEL LIPÓT,
vasbutor-, gép- és takarékfiókhely-gyára, sip-utcza 22. sz.
Raktár : Erzsébet-tér 10. sz. alatt Pesten.

Pest, 1865. Gyorssajtónyomat Gyurian és DEUTSCH TESTVÉREKTÖL. (2 sas-utcza 5. sz.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.